

«КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ КВАРТИРНОГО ЗЛОДІЯ»

*Давиденко В.Л., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

*Власик В.А.
аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Харківського національного
університету внутрішніх справ
м. Харків*

На сьогодні в Україні збільшилась кількість крадіжок різних видів. Особливе місце серед них посідають крадіжки із проникненням у приміщення. Квартирні крадіжки складають у середньому більш 35% від загального числа крадіжок.

Без ретельного наукового дослідження особи злочинця, не можливо організувати ефективні засоби протидії як злочинності в цілому, так і конкретним кримінальним правопорушенням.

Умовно можна поділити квартирних крадіїв на аматорів та професіоналів. В першу чергу, вони відрізняються тим, що професіонал має спеціальні навички, вміння, технічні засоби, прилади для незаконного проникнення у житло. Він заздалегіть готується до крадіжки, готовий протягом декількох тижнів, а то і місяців планувати пограбування житла і жертва буде вибрана не випадково. Його зазвичай не бентежить ступінь захисту і охорона об'єкта, вони не полізуть в першу-ліпшу квартиру заради кавоварки і ноутбука, їх цікавлять великі суми грошей, коштовності, антикваріат.

Крадій аматор, як правило, вибирає «легку здобич», тобто квартиру, яка не захищена додатковими засобами – простенькі двері і відносно дешевий замок, на нижніх поверхах - відсутність ґрат на вікнах і балконах. Такі злодії, потрапляючи в квартиру, беруть те, що легко винести і тут же продати. Наприклад, гроші, золото, негабаритну побутову техніку та гаджети.

Останнім часом серед осіб, які вчиняють квартирні крадіжки, спостерігається тенденція до професіоналізму. Групи крадіїв стали більш стійкими та конспіративними, зросла інтенсивність вчинення ними крадіжок, налагоджена система реалізації викраденого. Більш досконало готуються самі злочини, використовуються спеціальні засоби, що полегшують реалізацію злочинного наміру: інструменти, призначені для господарсько-побутових потреб (лом, сокира, пила, цвяходер), та спеціально виготовлені злодійські інструменти («фомка», «відмички», «слон» тощо).

Вкрай рідко квартирні злодії діють поодиночі, завжди «працюють» групами по 2-3 людини. Більшість крадіжок індивідуального майна з помешкань громадян вчиняють чоловіки. Часто їм допомагають жінки, які, як правило, виконують роль навідника.

Багато серед квартирних крадіїв так званих «гастролерів». Це особи, які приїжджають в певний населений пункт на кілька днів, ніде не реєструються, знімають квартири на короткий термін, здійснюють ряд злочинів і повертаються в рідну країну або їдуть в інше місто.

Аналіз джерел кримінологічної інформації дозволив дійти висновку, що квартирні крадіжки в основному вчиняють раніше засуджені, іногородні, алкоголіки та наркозалежні особи. Так, майже половина (46,8 %) таких злочинів учиняється особами, які мають судимість, 18 % – особами у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Вищою порівняно з показниками загальної злочинності залишається частка квартирних крадіжок, що вчиняються неповнолітніми – більше ніж 8,0 % (для порівняння, аналогічний показник загальної злочинності – 5,6 %)[1, с. 244].

За віковими показниками характеризуються таким чином: особи у віці 14-15 років становлять 5,0%, 16-17 років – 10,8%, 18-28 років – 33,3%, 29-39 років – 34,2%, 40-54 років – 15,1%, 55-59 років – 1,4%, 60 років і більше – 0,2%.

Розглядаючи квартирних злодіїв, які раніше були судимі, виявлено, що кожен третій з них був засуджений два і більше разів за злочини, вчинені проти власності. Ця обставина свідчить про зростання «професіоналізму», ступінь якого характеризують такі основні ознаки: постійність злочинної спрямованості, наявність відповідних знань і навичок (спеціалізація), основне або додаткове джерело існування за рахунок крадіжок, зв'язок з кримінальним середовищем. В такому випадку можна спостерігати зв'язок професійної злочинної діяльності із так званою «досконалою майстерністю» її суб'єктів, що провокує значну вірогідність настання соціально негативних наслідків.

Більше 75,1% осіб, які вчинили крадіжки з проникненням у житло, є працездатними, проте не працювали й не навчалися. Другу за розміром групу складають учні та студенти (11,5%). Частка безробітних становить 3,7%, пенсіонерів – 1,2%. Частка осіб, які зайняті економічною діяльністю, є набагато меншою та в сукупності становить лише 8,5%. Наведені дані дозволяють дійти висновку, що для значної кількості таких осіб вчинення крадіжок є переважним, а іноді навіть єдиним джерелом отримання доходів. За своїми морально-психологічними ознаками вони є маргіналізованими, соціально дезінтегрованими особистостями [2, с. 274].

Корисливі злочинці володіють певною якісною однорідністю особистості, їх виділяє від інших антисуспільне відношення до дійсності, суспільно-моральний зміст якого складається з непомірного зростання матеріальних потреб, прагнення до накопичення, так званий «набувальний синдром».

Погоджуємось з думкою кримінолога І.М. Даньшина, що такі злодії становлять найбільшу суспільну небезпеку, враховуючи, що професійна злочинність постає своєрідним ядром злочинності загалом, її суб'єкти входять до категорії осіб, які усвідомлено протиставляють себе усталеним моральним цінностям і правопорядку, завдаючи істотної шкоди суспільству [3, с. 76].

Важливість складання кримінологічного портрету сучасного квартирного крадія обумовлюється тим, що нестабільна політична ситуація в країні, зростання соціальної напруги, посилення кризових явищ, безробіття населення, втрата значною частиною суспільства морально-етичних засад буття призводять до виникнення нових детермінант злочинності та її модернізації консервативних. І це призводить до стрімкого погіршення криміногенної ситуації в країні та сприяє зростанню професійної злочинності, існуванню певних категорій злочинців-професіоналів, зокрема корисливих злочинців. Тому, без постійного науково-практичного аналізу та вивчення всіх елементів (до основних елементів відносять і особу злочинця) механізму вчинення правопорушення/злочину, неможливо розробити та запровадити дієві заходи боротьби зі злочинністю на всіх рівнях.

Список використаних джерел:

1. Назаренко А.М. Кримінологічний аналіз сучасного стану квартирних крадіжок в Україні. *Науковий вісник національної Академії внутрішніх справ*. № 3. 2013. С. 239-245.
2. Ліховіцький Я.О. Кримінологічна характеристика особи злочинця, який вчиняє корисливі посягання на майно громадян із проникненням у житло. *Вісник Запорізького національного університету*. № 4 (1). 2014. С. 268-276.
3. Даньшин І. М. Усталені форми злочинності: кримінологічний нарис. Харків: Атіка. 2002. – 110 с.